

Wit begint en wint?

We zijn er stil van. Oorlog aan de grens van Europa, wie had dat ooit gedacht. In deze tijd. Hoe is dat nou mogelijk? De westerse wereld was na de val van de Berlijnse Muur rustig achterover gaan hangen en heeft ruimhartig het vredesdividend geïnd. Zo word je er in zeer korte tijd toch hardhandig aan herinnerd dat de roze wolk van voortdurende goedkope vrede en veiligheid in de westerse wereld in het algemeen en Europa in het bijzonder niet structureel en vanzelfsprekend is. De werkelijkheid haalt ons weer in.

De oorzaak van dit alles is de assertieve en agressieve Russische leider Vladimir Poetin, die een zorgvuldig uitgedachte strategie heeft, met een soort ideologisch fundament. Althans zo oogt het. De activiteiten in aanloop naar en bij de uitvoering van de op 24 februari begonnen operatie in Oekraïne tot nu toe waren als stappen in een schaakspel. Zelfs de gespeelde boosheid over het feit dat Rusland economisch wordt geraakt door sancties was voorspelbaar. De daaropvolgende gereedstelling van onder meer eenheden met kernwapens was mogelijk wat minder voor de hand liggend.

Poetin lijkt met zijn geplande zetten, ondanks de *tripwires* die afgingen en de waarschuwingen vanuit onder meer de VS, te putten uit zijn bekende openingsrepertoire. Of toch niet helemaal? De schaakstukken op het gevechtveld – de Oekraïners, politici, militairen en burgers – doen helemaal niet wat hij geloofde en mogelijk verwachtte. De Oekraïners blijken toch een echt volk met een eigen land en soevereiniteit te zijn, die ze zwaar bevechten; geen land dat je even vrijwillig of met een beperkte militaire actie onder de vleugels van een toekomstig Russisch imperium kunt hangen; geen snelle *roll over* en instelling van een *puppet regime*. Mogelijk wint Poetin wel lokaal op het gevechtveld, maar of hij zijn uiteindelijke doel haalt is maar zeer de vraag.

Hoewel Poetin een meester is in het schaken op meerdere borden zou het kunnen zijn dat hij zich nu heeft vergaloppeerd. De handelingsbereidheid van westerse zijde straalt immers, wel onverwacht, saamhorigheid en eensgezindheid uit. Bij de NAVO en de EU is aan snelle dadendrang geen gebrek. De NAVO versterkt op de Oostflank met de NATO Response Force, de ‘flitsmacht’, en de EU handelt snel door sancties in te stellen. Een aanwijsbare schurk die alle regels aan zijn laars lapt helpt daar zeker bij.

Zijn we nu echt voorgoed wakker geschud en van die roze wolk af met z’n allen? In Duitsland lijkt de urgentie om de vrede actief te handhaven duidelijk aanwezig sinds dat land voornemens is 100 miljard extra aan defensie en veiligheid te besteden. Nederland zou kunnen volgen, hoewel het effect daarvan niet op de korte termijn zichtbaar zal zijn: opbouwen kost meer tijd dan afbreken. Als deze oorlog de start is van een echte kentering in het denken en doen van de EU-lidstaten wat betreft defensie en veiligheid, dan lijkt ook Poetins grotere doel van een toekomstig Russisch imperium steeds moeilijker te realiseren; in ieder geval om dat doel met geweld of dreiging af te dwingen. Weliswaar heeft Poetin een paar snelle onverwachte openingszetten gedaan, maar door een eensgezind antwoord van de zwarte spelers is er een grote kans op schaakmat voor wit op meerdere borden. De toekomst zal het leren. ■